

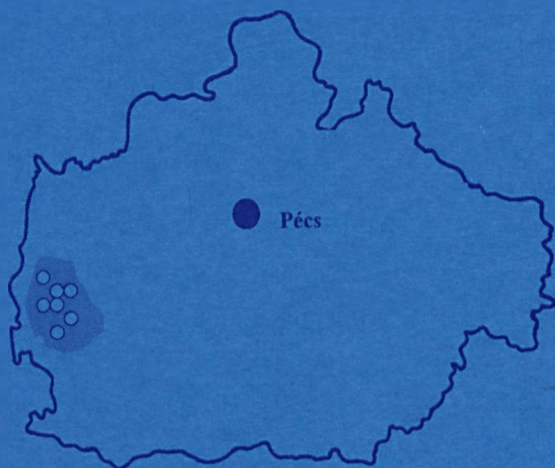
A Baranya Megyei Munkaügyi Központ támogatásával

CSAK HELYBEN
HASZNALATRA !

PB
8557/13

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (13)

Bürös, Endróc, Gyöngyösmellék, Kétújfalu, Szörény
Teklafalu, Várad, Zádor települések

"Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Baranya
Megyei Szervezete" kiadványa

2000

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (13)

Bürös, Endróc, Gyöngyösmellék, Kétújfalu, Szörény
Teklafalu, Várad, Zádor települések

Készült a

Baranya Megyei Munkaügyi Központ
pályázatára és anyagi támogatásával

Készítették:

Békés Borbála

Bihari István

Frankovics Iván

Szőke Ákos

Külső munkatársak:

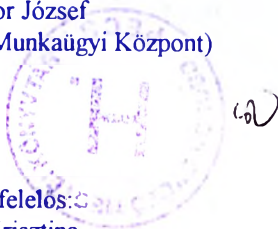
Bodnár Erika

Tóth Bertalan

Sorozatszerkesztő:

Czuczor József

(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

Témafelelős:

Akli Krisztina

Pataki Veronika

Zsírosné Blaner Andrea

(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

Felelős kiadó: Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége

Baranya Megyei Szervezete

Dr. Tóth Sándor

Készült: 1000 példányban

Nyomda: AGÓRA Ipari Kft. Nyomdája, Pécs

Felelős vezető: Dr. Kisvári András

Bevezető

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ 1999 tavaszán pályázati felhívást tett közzé közhasznú szervezetek számára térségi erőforrástérképek készítésére, és foglalkoztatáspolitikai fejlesztési elképzelések kidolgozásának támogatására. A sikeresen pályázó szervezetek munkája során 15 baranyai térségre készült felmérés, mely eredményeként 15 kiadványból álló sorozatot tudunk most közreadni.

Célunk az volt, hogy a kiválasztott térségről részletes foglalkoztatási, szociális, és gazdasági információkat gyűjtessünk be, az elkészülő erőforrástérképekkel helyzetbe hozzuk a kistérségeket. Arra ösztönözzük a településeket, hogy szembesüljenek térségük, lakóhelyük erősségeivel és gyengeségeivel, valamint ezek ismeretében találják meg a fejlesztési irányokat, lehetőségeket.

Az erőforrástérképek azonos szerkezetben tartalmazzák a térségek szociális helyzetéről, a családok megélhetési lehetőségeiről, körülményeiről, a népesség kor, nem, iskolai végzettség, etnikai összetétel, foglalkozás szerinti összetételéről való elemzéseket, a munkáltatók számát, bemutatását, tevékenységét, a munkanélküliek összetételét, számát, a munkanélküliség főbb okait, valamint a térség fejlesztési lehetőségeinek számbavételét

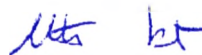
Kiemelt szerepet kapott a foglalkoztatási lehetőségek feltárása, a munkaerő-állomány feltérképezése, a munkáltatók felkutatása, igényeik bemutatása.

A felmért térségekben a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások, képzések, beruházások, a vidékfejlesztés összehangolt tevékenységet feltételez mind a munkaerőpiaci szereplők, mind az állami, önkormányzati, valamint a civil szféra részéről.

A kistérségek fejlesztésében, a beruházások létrejöttében érdekelt szervezetek összefogását, partnerségét, forrásaiknak összehangolását segítheti elő az erőforrástérkép azáltal, hogy rálátást nyújthat a térségre, így a fejlesztések is jobban elérhetik az adott településeket.

A kiadványok elsősorban azoknál a települési önkormányzatoknál érhetőek el, amelyekről azok szólnak. Remélem a tájékozódni, beruházni szándékozók eredményesen forgatják majd e sorozat kiadványait.

Pécsett, 2000. január

Hidvégi Péter
igazgató

Baranya Megyei Munkaügyi Központ

TARTALOMJEGYZÉK

I. A FELTÁRT TÉRSÉG JELLEMZÉSE	3
I. 1. TERÜLETNAGYSÁG.....	3
I. 2. BARANYABAN ELFOGLALT GAZDASÁGI, SZOCIÁLIS, FOGLALKOZTATÁSI HELYZET.....	4
II. A FELTÁRÁSHOZ ALKALMAZOTT MÓDSZER	5
III. A TÉRSÉG SZOCIÁLIS HELYZETE	6
III. 1. CSALADOK SZÁMA, MEGÉLHETÉSI LEHETŐSÉGEIK.....	6
III. 2. A SZOCIÁLIS FELTÁTO RENDSZEREK.....	7
III. 3. A LAKOSSÁG KORÖSSZÉTELE, NEM-, ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI MEGOSZLÁSA.....	9
III. 4. ETNIKAI KORÖSSZÉTELE.....	10
III. 5. ÖK-OKOZATI TÉNYEZŐK, A TÉRSÉGRE VALÓ KIHATÁSUK.....	12
IV. GAZDASÁGI INFORMÁCIÓK	13
IV. 1. A HELYI GAZDASÁGI SZERELŐK BEMUTATÁSA.....	13
IV. 2. TERMÉSZETI, KULTURÁLIS, TURISZTIKAI, GAZDASÁGI ERŐFORRÁSOK BEMUTATÁSA.....	15
IV. 2. 1. Éghajlat, domborzat.....	15
IV. 2. 2. A föld, mint termelési erőforrás.....	15
IV. 2. 3. Az infrastruktúra, mint gazdaságsegítő háttér.....	18
IV. 2. 4. Turizmus.....	19
IV. 2. 5. Kulturális erőforrások, oktatás, civil szféra.....	20
IV. 3. GAZDASÁGI ERŐSSÉGEK, GYENGESÉGEK.....	24
IV. 4. A TÉRSÉGBEN FELLEHLHETŐ KIS-, KÖZÉP- ÉS NAGYFOGLALKOZTATÓK (10/10-50/50 FELETT).....	25
IV. 5. FOGLALKOZTATÓK NEMZETI GAZDASÁGI ÁGAK SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSA.....	26
IV. 6. A FOGLALKOZTATÓK TELVEKENYSÉGI TERÜLETI, FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMA, LAKÓHELYE.....	26
IV. 7. MUNKÁLTATÓK IGÉNYE A TÉRSÉG INTÉZMÉNYEIN ÉS A MUNKAVALÓKÖR FÉLE.....	27
IV. 8. JÖVŐRE NÉZŐ ÉRTÉKELÉS, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK.....	28
IV. 8. 1. Az infrastruktúra fejlesztése.....	28
IV. 8. 1. 1. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése.....	28
IV. 8. 1. 2. Falufelújítás.....	29
IV. 8. 1. 3. A lakosság ellátottságának javítása.....	30
IV. 8. 2. A helyi adottságokra épülő mezőgazdaság fejlesztése.....	30
IV. 8. 3. A hagyományokra épülő kézműves ipar fejlődésének támogatása.....	33
IV. 8. 4. Információ, szaktanácsadás a vállalkozások számára.....	34
IV. 8. 5. A kistérség idegenforgalmának fellendítése.....	34
IV. 8. 6. Egyéb fejlesztési lehetőségek.....	36
IV. 8. 6. 1. Pályázati lehetőségek kihasználása.....	36
IV. 8. 6. 2. A tőkehiány csökkentése.....	36
IV. 8. 6. 3. A kistérség belső és külső kapcsolatainak erősítése.....	37
V. FOGLALKOZTATÁSI INFORMÁCIÓK	41
V. 1. A TÉRSÉG FOGLALKOZTATÁSI MUTATÓI, FOGLALKOZTATÁSI LEHETŐSÉGEK.....	41
V. 2. A MUNKAELKÜLTETÉSI FŐBB OKAI A TÉRSÉGBEN.....	42
V. 3. MUNKAVALÓALÁSI NEHEZSÉGEK.....	42
V. 4. A MUNKARA VALÓ HAJLANDÓSÁG.....	43
V. 5. HELYINTÉZMÉNYEK TELVEKENYSÉGE, AKTIVITÁSA A FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA TERÉN.....	43
V. 6. FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK, JÖVŐRE NÉZŐ ÉRTÉKELÉS.....	44
VI. A TÉRSÉG ERŐSSÉGEINEK ÉS GYENGESÉGEINEK SZÁMBAVÉTELE	47
VII. A TÉRSÉG FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI	48
VII. 1. AZ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI.....	48
VII. 2. HUMAN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSI.....	48
VII. 3. A KÉPZETTSÉGSZINT NOVELLESI.....	48

VII. 4. A KISTÉRSÉG KÉTRIRYÚ KAPCSOLATAINAK JAVÍTÁSA (BELSŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS - KOZIGAZGATÁSI, GAZDASÁGI, CIVIL SZFÉRA, LAKOSSÁG) KÜLSŐ KAPCSOLATOK ÉS KÉTRIRYÚ INFORMÁCIÓÁRAMLÁS FEJLESZTÉSE:	48
VII. 5. HELLYI ADOTTSÁGOKRA ÉPÜLŐ MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉS:	49
VII. 6. TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK KIALAKÍTÁSA, IDEGENFORGALMI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA:	50
VIII. LEHETSÉGES FOGLALKOZTATÁSI PROGRAMOK ÖTLETEINEK BEMUTATÁSA, MELYEK A TÉRSÉG FOGLALKOZTATÁSI, NÉPESSÉG MEGTARTÁSI HELYZETÉT JAVÍTHATJA:	50
IX. AZ ERŐFORRÁSTÉRKÉP FELHASZNÁLÁSÁNAK, TERJESZTÉSÉNEK TERVEI, ÖTLETEI, MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJÁ:	52

I. A feltárt térség jellemzése

I. 1. Területnagyság:

A kistérség Magyarország legdélibb megyéjében helyezkedik el, területe Baranya megye területének (4430 km²) 2,2 %-a, 98,27 km². A lakónépesség a megye népességének 0,6 %-a, 2713 fő. Népsűrűsége (27,7 fő/km²) jelentősen elmarad az amúgy is alacsony megyei átlagtól.

Település	Belterület (ha)	Külterület (ha)	Összesen (ha)
Bürös	23,6	1606,8	1630,4
Gyöngyösmellék	64	938,4	1002,4
Kétújfalu	104,6	1525,4	1630
Szörény	23,6	417	440,6
Várad	11,6	781,3	792,9
Zádor	66,8	1455,3	1522,1
Endrőc	80,7	1052	1132,7
Teklafalu	96,9	1579	1675,9
Összesen (ha)	471,8	9355,2	9827

A kistérség településeinek lakosság száma:

Település	Lakosság szám (fő)
Bürüs	124
Gyöngyösmellék	335
Kétújfalu	758
Szörény	89
Várad	146
Zádor	413
Endrőc	455
Teklafalu	393
Összesen (fő)	2713

I. 2. Baranyában elfoglalt gazdasági, szociális, foglalkoztatási helyzet

A kistérség Baranya megye nyugati határának közelében fekszik, Pécestől körülbelül negyvenöt kilométerre. Mélyfekvésű, a Dráva egykori árterületén elterülő vidék. Szigetvár, Sellye, Bares városok között egyenlő távolságra helyezkedik el. A körzetben nyolc település működik saját önkormányzattal, valamint két körjegyzőséggel. Az egyik körjegyzőség Kétújfalu központtal, melyhez további öt település tartozik: Bürüs, Gyöngyösmellék, Szörény, Várad és Zádor; a másik pedig Teklafalu központtal, melyhez még Endrőc önkormányzata tartozik.

Baranya megye egészéhez képest a vizsgált terület általános gazdasági, szociális és foglalkoztatási mutatói rosszabbak, azonban a megyében találhatóak hátrányosabb helyzetű térségek is. Az aktív lakosság zöme mezőgazdasági tevékenységet folytat. Helyben nincs olyan ipari termelés, amely jövedelemszerzési lehetőséget nyújtana. A terciér szektorban az elmúlt években a szolgáltatások mennyiségi és minőségi javulása nem volt tapasztalható, mivel

a kereseti lehetőségek beszűkültek, a fizetőképes kereslet csökkenését vonva maga után. A közszolgáltatások terén az önkormányzatok, jórészt pályázati források segítségével több fejlesztést hajtottak végre (például: általános iskola bővítése, teleház megnyitása, faluház felújítása több településen, járdaépítés, temető felújítása, útfelújítások, stb.)

A lakosság életszínvonala igen alacsony, rosszabb a baranyai átlagnál. A térség nagyobb üzemének bezárása és létszámleépítései munkaerőfelesleget teremtettek. Mindezek súlyos szociális feszültségeket gerjesztettek és ma is a lakosság elszegényedésének okozói. Más tényezők is hozzájárulnak a térség társadalmi helyzetének romlásához, alacsony a lakosság iskolázottsági szintje, az elhelyezkedés lehetősége csökken, magas a nyugdíjasok és azok száma akik jövedelempótló támogatásból élnek.

II. A feltáráshoz alkalmazott módszer

A munka első szakaszában előzetes tájékoztató és helyzetfeltáró megbeszélések folytak a települések polgármestereivel, intézményvezetőivel valamint a körjegyzőségek munkatársaival. A megbeszéléseken a meghatározott követelmények és a helyi igények alapján kidolgozásra kerültek az adatfelméréshez szükséges kérdőívek, továbbá az adatgyűjtés módjai. Hatféle kérdőív alapján váltak ismertté a szükséges információk. Ezek a következők voltak:

- lakossági kérdőív
- munkaadói kérdőív
- östermelői kérdőív
- civil szervezetek kérdőíve
- intézményvezetői kérdőív
- polgármesteri kérdőív.

Az adatgyűjtés módszerei: kérdőíves felmérés, mélyinterjú, fórum. A helyben történő felméréseken kívül további információk is rendelkezésre álltak:

- KSH adatok a nyolc településről
- FVM Hivatal: termőföld adottságokról
- Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal: igazgatási háttérinformációk
- Baranya Megyei Bíróság, mint cégbíróság: helyi vállalkozókról, civil szervezetekről
- Kereskedelmi- és Iparkamara: egyéb vállalkozásokról
- Szigetvári Munkaügyi Kirendeltség: a helyi munkaügyi helyzetről
- A BM. Önkormányzatok Társulása, Komló és Térsége Fejlesztési KHT: szakmai tapasztalatcsere céljából

III. A térség szociális helyzete

III. 1. Családok száma, megélhetési lehetőségeik

A családok száma a háztartások száma alapján került meghatározásra.

Települések	Családok száma
Bürös	47
Gyöngyösmellék	108
Kétújfalu	252
Szőrény	41
Várad	43
Zádor	150
Endrőc	134
Teklafalu	134
Összesen	909

A táblázat alapján a családok átlagos létszáma durván három fő. Ez az alacsony szám annak köszönhető, hogy a települések népességére az előregedés és a relatíve alacsony születésszám a jellemző.

A családok megélhetési lehetőségei szűkösek. A munkanélküliségi ráta jóval meghaladja az országos átlagot. A családok jelentős részének létfermtartásában a mezőgazdasági tevékenység („háztáji” gazdálkodás) játssza az egyik legfontosabb szerepet. Bevételeiknek sajnálatos módon meghatározó tényezői a különféle szociális juttatások. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az önkormányzatok költségvetésük közel ötven százalékát fordítják szociális célra. Magas a rokkantnyugdíjasok száma is.

III. 2. A szociális ellátó rendszerek

A térség településein a magas munkanélküliségi ráta és az előregedés miatt igen nagy jelentőséggel bírnak a szociális intézmények, illetve a szociális ellátórendszerek. 1999. első hat hónap adatai alapján a különféle szociális juttatások közül a rendszeres gyermekvédelmi támogatás, illetve a jövedelem pótló támogatás a leginkább igénybe vett formák. A gyermekvédelmi támogatást a nyolc faluban 304-en vették igénybe, ami több, mint a lakosság 11 %-a. A jövedelem pótló támogatás a lakosok 7,3 %-a számára nyújt rendszeres – és sokszor kizárólagos – jövedelemforrást. Váradon a legrosszabb a helyzet, ahol mindkét kategóriában a lakosok több mint 12%-a részesül. Ezek a számok elég magasak, főleg, ha hozzátesszük, hogy a százalékok az összlakosság arányában értendők, akik közül csupán az aktív korúak veszik igénybe ezeket a formákat. Ez azt jelenti, hogy átlagosan, egy családot három fővel számolva, majdnem minden harmadik család szociális támogatásra szorul. A rendszeres segélyezettek száma évről-évre nő.

Megfigyelhető az a tendencia, hogy az emberek sokszor csak azért mennek el közmunkára, hogy utána megint jogosulttá váljanak a jövedelem pótló támogatásra, és még a lehetőségeikhez mérten sem próbálnak kitörni ebből a „mókuserékből”. Ezért nem ritka, hogy egy-egy család kizárólag a havi 12.500

forintos támogatásból tartja fenn magát. Ez a viszonylagos "biztonság" e támogatási forma megszűnésével kérdésessé válik.

A térségben a különféle szociális juttatások széles köréből szinte mindenre jelentkezett igény, a temetkezési segélytől a kamatmentes önkormányzati kölcsönön át a házasságkötési, beiskolázási, karácsonyi és bevonulási segélyig, ezekben azonban – alkalmi jellegüknél fogva – a helybeliek jóval kisebb hányada részesült.

A szociális és egészségügyi ellátásra is jellemző a kétújfalui orientáció. Egy vállalkozó orvos praktizál Kétújfalun, aki rendszeresen járja a falvakat. A nagyobb településeken van orvosi rendelő, a kisebb településekről a betegeknek Kétújfalura kell bejárniuk. A térség gyógyszerellátását egy gyógyszerész biztosítja ugyancsak Kétújfalun, ahol az egyetlen gyógyszertár van (régebben Gyöngyösmelléken is volt patika, de a helyén ma kocsmá üzemel). A két körjegyzőség területén külön védőnői szolgálat működik. Az idősek számára falvanként eltérő szolgáltatások állnak rendelkezésre. Endrőcön idősek napközi otthona, Teklafalun egészségház működik, egyes településeken szociális munkások dolgoznak, ételkihordás folyik. A térségben több helyen az önkormányzat kedvezménnyel biztosít házhelyet azok számára, akik vállalják a beépítést.

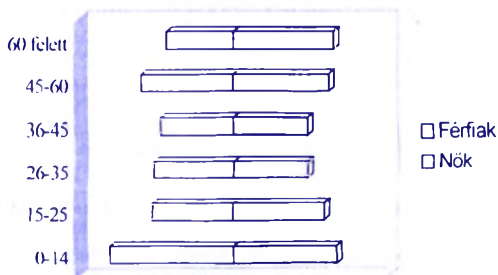
Az önkormányzatok szociális célú kiadásai rendkívül nagy arányt képviselnek a települések költségvetéseiben, közel 50%. A szociális ellátórendszer a két körjegyzőségben kiépült, de folyamatosan finanszírozási problémákkal küszködik.

III. 3. A lakosság korösszetétele, nem-, iskolai végzettség szerinti megoszlása

A térség lakosságának korösszetétele:

Kor (év)	Férfi (fő)	Nő (fő)	Összesen (fő)	Arány %
0-3	86	63	149	5,5
4-14	231	202	433	16
15-18	62	78	140	5,1
19-25	146	156	302	11,1
26-35	206	191	397	14,6
36-45	189	190	379	14
45-60	236	246	482	17,8
60 felett	173	258	431	15,9
Összesen:	1329	1384	2713	100

A térség korfája

A lakosságban belül a nők aránya 51 %, míg a férfiaké 49 %. A nők aránya a időskorúaknál a legmagasabb 60 %. A táblázatból kitűnik, hogy a települések lakossága elöregedett. A gyermekkorúak viszonylag magas száma a roma lakosság nagyobb gyermekvállalási kedvének tudható be. A településeken a középkorú férfiak magas elhalálozási aránya tapasztalható, amely megfelel az országos tendenciának.

A térség lakosságának (15 év felett) iskolai végzettség szerinti megoszlása - a felmérések és az önkormányzatok adatai alapján - alacsony iskolázottsági szintet mutat, egyes településeken kiugróan magas a nyolc általánost végzettek aránya. A kevesebb, mint nyolc általános iskolai osztályt végzettek főleg az idősebb korosztályban, illetve a roma lakosság körében található. A szakképzettek aránya azokon a településeken, ahol az előregedés nagyobb arányú, alig haladja meg a 10 %-ot. Kétújfalun, Zádorban, Gyöngyösmelléken, Teklafalun a szakmunkás végzettséggel rendelkezők nagyobb számban találhatóak (a 17 év feletti lakosság közel egyharmada rendelkezik főleg mezőgazdasági munkával kapcsolatos és a bezárt szigetvári üzemek által korábban megkövetelt végzettségekkel). A szakközépiskolát, gimnáziumot végzettek aránya 6-7 %, szakiskolát, technikumot végzetteké 2-3 % (18 év felett). Általánosan jellemző, hogy alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma (főiskolát, egyetemet végzettek aránya a 23 év feletti lakosság körében 1-2 %).

III. 4. Etnikai körösszetétel

A térségben a magyarjék lakosságon kívül német, horvát és roma kisebbség él. A háború után a német lakosság egy részének kitelepítése miatt számuk drasztikusan csökkent. Jelenleg a roma lakosság teszi ki a kisebbségek nagy részét, a teljes lakosság mintegy 24 %-át.

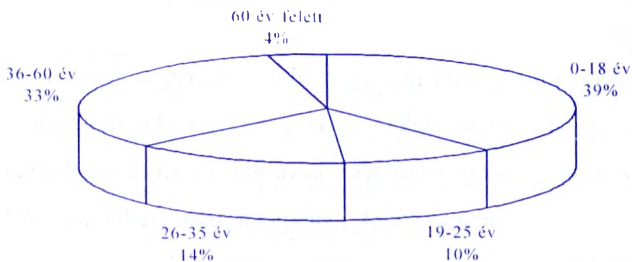
A romák aránya településenként

Település	Romák aránya %
Bürüs	27
Gyöngyösmellék	53
Kétújfalu	8
Szőrény	4
Várad	17
Zádor	43
Endrőc	24
Teklafalu	21
Az összlakosság arányában %	24

Az adatok és számok torzíthatnak, mivel a lakossági kérdőívek kitöltése során ennél kevesebben vallották magukat etnikumnak, nemzetiségnek. A többi nemzetiség arányainak meghatározása kis számuk miatt térségi lebontásban nem volt lehetséges. Bürüsön egy-két német és horvát, Zádorban néhány horvát, Kétújfalun és Teklafalun nagyobb számban német lakosok élnek. Ezeket az adatokat a 2000-ben esedékes teljes körű népszámlálás pontosítja majd.

A roma lakosság korösszetétele reprezentatív felmérés alapján:

A roma lakosság kormegoszlása

III. 5. Ok-okozati tényezők, a térségre való kihatásuk

A háztartások átlagos lélekszáma nagyjából három fő, de e középérték körül nagy az ingadozás. Ennek oka, hogy sok egyedül élő idős ember tart fenn önállóan háztartást, emellett nagy a két-három-négy gyermekes családok száma, főleg a roma lakosság körében. A magyar lakosság elöregedő, mivel a falvak a fiatal és középkorú korosztályok számára nem bírnak megfelelő megtartó erővel. Ennek hatására alacsonyok az ingatlanárak, ami a gyengébb anyagi helyzetű emberek további betelepülését serkenti, mivel ők ezeket az árakat tudják csak megfizetni.

Az önkormányzatok szociális kiadásainak magas aránya a helyi munkahelyek csaknem teljes hiányának, a környékben azok csökkenő számának, illetve a képzetlen, munkahellyel nem rendelkező személyek nagy arányú betelepülésének tudható be. Ez nagy terhet ró az önkormányzatokra, szűkítve ezzel a települések fejlesztési lehetőségeit. A nők közül többen a munkanélküliség elkerülése érdekében a gyermekszülést kényszerű lehetőségként választják.

Az iskolázottság alacsony foka és szakképzettség egysíkúsága, diverzifikációjának hiánya nem felel meg a kor egyes modern technikai, műszaki elvárásainak. A meglévő képzettségeknek megfelelő ágazatokban nem valósulnak meg beruházások, nem jönnek létre új munkahelyek. Az alacsony számú közép- és felső fokú végzettségűek közösségi szerepvállalása szűk körű vagy nem jellemző.

A roma lakosság korösszetételére a gyermekkorúak magas száma a jellemző. A térség lakosságának korösszetétele is magas gyermekszámot mutat. A két jelenség összefügg. A magyar családok kevesebb gyermeket vállalnak, tehát a magas gyermekszám a roma családok gyarapodásának eredménye. A kétújfalu általános iskolában tanulók 30-35 %-a roma származású.

IV. Gazdasági információk

A térség gazdaságában hagyományosan a mezőgazdaság volt és maradt a meghatározó. Több kísérlet ellenére (egy cipőüzem és egy varroda telepítése kudarcba fulladt) az ipari jellegű termelés nem tudott gyökeret verni, ami nem kimondottan a képzett munkaerő hiányának volt köszönhető, hanem az ajánlatok nem kellő megalapozottságának és a helyi együttműködés hiányosságainak. Kétújfalun egy élelmiszer-feldolgozó üzem működött a Tsz megszűnése előtt, ami ma külföldi tulajdonban van, de ilyen tevékenységet már nem folytat. A szolgáltató szektor szereplői – egy-két kivétellel – az alapvető igények szűk körű kielégítésére rendezkedtek be.

IV. 1. A helyi gazdasági szereplők bemutatása

A bejegyzett vállalkozások (az egyéni vállalkozókat is ide számítva) száma (közel hatvan) magasnak mondható, azonban a ténylegesen működő vállalkozások száma alacsony és ezek közül is kevesen jelennek meg foglalkoztatóként a munkaerőpiacon. Ennek oka, hogy főleg kisvállalkozásokról – családi vállalkozásokról – van szó, amelyek a számukra kedvezőtlen piaci helyzet, a helyben lévő alacsony fizetőképes kereslet miatt a túlélésre rendezkedtek be. Általános tendencia, hogy a kisvállalkozók családtagjaikat foglalkoztatják, amennyiben bővítésre szánják el magukat.

A helyi gazdaság szereplői között fontos helyet foglalnak el az östermelők, akik közül sokan „háztáji” gazdálkodásuk során keletkezett feleslegeiket értékesítik. Az alacsony, kiszámíthatatlan piaci és felvásárlási árak, a szervezetlen piac és a tökehiány miatt nem nyújt biztos megélhetést az egyéni gazdálkodás. Magas számukat az östermelőket illető adókedvezmények is magyarázzák.

Települések	Östermelők száma (fő)
Bürüs	22
Gyöngyösmellék	66
Kétújfalu	185
Szörény	24
Várad	34
Zádor	105
Endrőc	107
Teklafalu	89
Összesen	632

A nagyobb mezőgazdasági vállalkozások között meg kell említeni a volt Tsz maradványain létrejött Kft-t, amely jelenleg csődhelyzetben van, helyzete kilátástalan, állatállománya leépítésre került, csak növénytermesztéssel foglalkozott. Zádor községben a volt Tsz-ből ugyancsak kivált mezőgazdasági Kft. a falu legnagyobb foglalkoztatója (kb.: 30-40 fő), főleg szarvasmarha tenyésztéssel és tejtermeléssel foglalkozik. A Szörényben működő vállalkozás sertésenyésztéssel foglalkozik, átlagosan mintegy 15 főt alkalmaz.

Az állattartás vertikumában korábban a szarvasmarha tenyésztése játszott meghatározó szerepet, ma 32 gazda tart szarvasmarhát, hús- és tejelő marhát. A nagy szarvasmarhatelepen a tenyésztés négy éve szűnt meg. A helybeli feldolgozás is, a tejet Sellyére szállítják. A felvásárló időleges fizetőképtelensége veszélyezteti a tejtermelők további tevékenységét. A sertéstartás is jelentős volt, főleg a "háztájiban", azonban a költségek fedezésére sem elegendő felvásárlási árak miatt egyre többen csökkentik állatállományukat és megmaradnak a saját szükségletek fedezésére elegendő állat tartásánál. Endrőcön a birkatartás – több száz állattal – is megtalálható. A baromfitartás a „háztáji” gazdálkodás szintjén létezik csak.

További vállalkozási tevékenységek: fakitermelés, autószerelés, benzinkút üzemeltetése, művészi faégetés, használtruha kereskedés, esztergálás, fűtésszerelés, vegyesbolt, élelmiszerbolt (a Szigetvár és Vidéke ÁFÉSZ,

valamint magánvállalkozások), italbolt, gázcsere telep üzemeltetése, mezőgazdasági szolgáltatások (bérmunka).

IV. 2. Természeti, kulturális, turisztikai, gazdasági erőforrások bemutatása

IV. 2. 1. Éghajlat, domborzat.

A térség mediterrán jellegű éghajlattal rendelkezik, amelyet az időnként forró nyár és enyhe tél jellemez. A csapadék az országos átlagérték körül mozog. Jellemző a magas talajvíz, amely időnként problémát is okoz. Az évi középhőmérséklet 10,5-11 Celsius fok körül alakul. A térség domborzata alföldi jellegűnek minősíthető (Dráva-sík). A napsütéses órák száma, a hőmérsékleti és csapadék adottságok is kiváló feltételeket biztosítanak a hőigényes növények termesztésére.

IV. 2. 2. A föld, mint termelési erőforrás

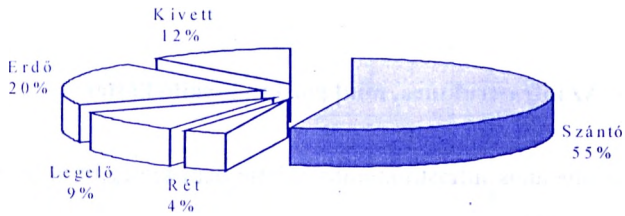
A kistérség földjeinek minősége gyenge, a fő művelési ág a szántóföldi gazdálkodás, ahol tradicionálisan búzát és kukoricát termesztnek. A föld minőségi adottságai inkább a gyümölcsösként és legelőként való hasznosítást indokolnák. Régebben a térségben a növénytermesztési ágak között meghatározó volt a dohánytermesztés, amellyel sok gazdálkodó foglalkozott, saját és közösségi szárítók igénybevételével is. Mára a növénytermesztés ezen szegmense teljesen eltűnt, sokak szerint sajnálatos módon. Nemrég volt egy kísérlet az uborkatermesztés meghonosítására – külföldi tőke bevonásával –, ami azonban sikertelen vállalkozásnak bizonyult. Sok szó esik a biotermesztés meghonosításáról, ami költségigényessége miatt tartózkodásra inti a gazdákat, azonban nem zárkoznak el teljesen előle. A környék szempontjából mind

gazdasági, mind pedig foglalkoztatási szempontból sokkoló hatású volt a helyi Tsz felbomlása. A rendszerváltás utáni nem megfelelően előkészített földelosztás a mai napig is kiható ellentéteket és feszültségeket generált, a tulajdonosi viszonyok ma is vitatottak. A földek egyrészt a tulajdonosaik, másrészt a helyben lévő, illetve más székhelyű vállalkozások művelése alatt állnak. Az önkormányzatok is rendelkeznek földtulajdonnal, amelyeket vagy bérbe adnak, vagy nem hasznosítják. Kiemelkedő az endrői gyakorlat, ahol az önkormányzat rendelkezésére álló gépparkot a helybeli gazdák önköltségi áron vehetik igénybe. Hasonló megoldás található Teklafaluban is, ahol a gépeket és a földet 20 %-os kedvezménnyel adják bérbe a helybelieknek.

A helyi érdekek szempontjából az ún. „aktatáskás földvásárlók” komoly veszélyt jelenthetnek, mivel senki nem ismeri a földvásárlás valódi célját. Ami biztos az az, hogy tekintet nélkül a művelési ágra, aranykorona értékre igen kedvező áron igen nagy arányban vásárolják fel a földeket. A vásárló(k) kiléte és állampolgársága ismeretlen.

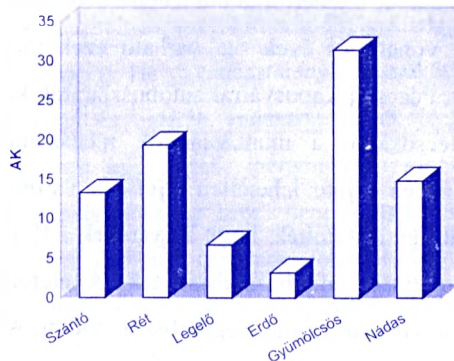
A kistérség alapvetően mezőgazdasági orientációjú, hiszen a helyi lakosság számára lehetőségként megfogalmazható kitörési pontokat elsősorban az agrárszféra szolgáltathatja.

A kistérség földterületének művelési ágak szerinti megoszlása

A diagramban nem szerepel a gyümölcsös (1,6 ha) és a nádas (4,9 ha), mivel kis hányaduk miatt nem jelentek volna meg az ábrán. Megemlítésük azonban szükséges, hiszen jelzik a föld ezen termelési ágban való hasznosításának lehetőségét.

A kistérség földterületeinek átlagos aranykorona értéke

Ez a táblázat mutatja a termőterületek minőségi jellemzőit. A gyümölcsös kiugró aranykorona értéke csalóka, hiszen 1,6 ha területnagyságával elhanyagolhatónak mondható. A táblázat szerint közepes és gyenge

földminőségű területről van szó, azonban egyes települések termőföldjei ezen belül eltérő minőségűek.

IV. 2. 3. Az infrastruktúra, mint gazdaságsegítő háttér

A térség általános infrastrukturális szintje nem kielégítő, a települések között differenciálódás tapasztalható. A közművesítés hiányos, vezetékes gázellátás egyik községben sincs, a szennyvízelvezetés sem megoldott. A hulladékkezelés nem kielégítő, az EU normáknak való megfeleltetése még jelentős beruházást igényel. A térség közúton való megközelíthetősége viszonylag jónak mondható (a Szigetvárt és Sellyét összekötő út halad át a térségen), bár az utak minősége rossz, szükség lenne az úthibák kijavítására, esetleg a teljes felújításra. A nyolc falu közül három zsáktelepülés (Bürtis, Endróc, Gyöngyösmellék), amelyek tervei között szerepel összekötő utak építése (az Endróc és Marócsa közötti összekötő út építése a közelmúltban hiúsult meg). Vasúton Sellyén keresztül lehet eljutni Kétújfaluba, de a teherforgalom leépítése következtében alacsony a járatszám (napi két vonat), és évek óta várható ezek megszüntetése is. A térséget Szigetvárral, Péccsel, Kaposvárral autóbuszjáratok kötik össze, melyek száma jelentősen lecsökkent a munkásjáratok megszüntetésével. Az esti órákban és a hétvégéken szinte lehetetlen eljutni a városokba és vissza. A buszjáratok indulását úgy alakították, hogy a gyerekek a Kétújfalui iskolába és óvodába időben oda délután pedig hazaérhessenek. A telefonellátottság kiváló, az utóbbi években a fővonalak száma megtöbbszöröződött. A kétújfalui teleház megnyitásával a világ bármely pontja elérhető az internet segítségével és ez egyben megjelenési lehetőséget is biztosíthat a térség számára.

Település	1	2	3	4
Bűrös	0	19	0	1
Gyöngyösmellék	111	60	0	1
Kétújfalu	257	167	1	1
Szörény	21	25	1	1
Várad	0	21	0	1
Zádor	95	44	1	1
Endrőc	138	57	0	1
Teklafalu	133	65	1	1
Összesen	755	458	4	8

1. közüemi vízvezetékkel ellátott lakások száma
2. telefon fővonalak száma
3. vasútállomás
4. autóbusz állomás

IV. 2. 4. Turizmus

A térség turisztikai értékekben szegény. Említésre méltóak a horgásztavak (Kétújfalu, Szörény, Zádor, Váradon tervezik), amelyeket helyi horgászegyesületek használnak, szép kirándulólhelyeknek számítanak és egyben rendezvények helyszínei is. Helyi vadásztársaság is működik, egy vadászházzal, ahová általában német és osztrák vadászok járnak le Szigetvárról, a helyi szolgáltatásokat viszont alig veszik igénybe (pl.: nincs étterem, ahol enni tudnának). Szoba kiadással szinte senki nem foglalkozik, bár több település tervei között szerepel a falusi turizmus feltételeinek megteremtése. Helyi védettségű terület nincs a térségben. Turisztikai látnivalók főleg a falvak kulturális örökségei.

IV. 2. 5. Kulturális erőforrások, oktatás, civil szféra

A települések kulturális adottságai, történelmi kialakulásuk és fejlődésük körülményei igen változatosak.

Bürüst először 1479-ben Bewres néven említik, feltehetően ekkor még Barcs várához tartozott. Moesaras helyre épült, amit csak „bürükön” és zombékokon lehetett megközelíteni. A „bürü” szó gyaloghídat, pallót jelent, erről kapta nevét a falu. Református templomát (ami több, mint 120 éve épült) 1993-ban újíttották fel, a váradi önkormányzattal közösen. A településen van művelődési ház, de ritkán tartanak kulturális rendezvényeket.

Endróc helyén tölgyfa erdő állt, amelynek fáit kivágták, ezek rönkjeire épült a falu. Az első írásos emlék 1479-ből származik. A falut ekkor Edderének hívták, 1480-89-ig Barcshoz tartozott. A török hódítás alatt teljesen kipusztult, 1846 után újra benépesült, lakói főleg németajkúak voltak. A faluban római katolikus imaház is épült. A 120 fő befogadására alkalmas művelődési házat és a sportpályát az önkormányzat működteti. A faluházat is nemrégiben újíttották föl. A helyi általános iskolában csak az alsó tagozat első három osztályába járó gyerekeket tanítják.

Gyöngyösmellék nevét a Gyöngyös patakról kapta. Először 1536-ban említik írásos források. 1760-ban délszláv lakók költöztek ide, a XIX. században pedig német családok. Lakóit melléki bordásoknak hívták, amely azzal kapcsolatos, hogy a szövéshez használt borda készítésével háziipar-szerűen foglalkoztak. Korábban a református felekezetűek voltak többségben, ezt jelzi a református templom a falu központjában. A római katolikus templom, ami inkább csak kápolna, viszont a későbbi katolikus betelepülést mutatja. Gyöngyösmelléken zsidótemető is található. Egészen 1976-ig ez volt a térség központja. Akkor még több iparos is élt itt (pl.: szódagyáros, stb.). A háború előtt a heti sertéspiaca még Horvátországból is érkeztek vásárlók. A művelődési házban alkalmi

rendezvényeket tartanak, a településen könyvtár is van, ezen kívül nőklub és egy 128 éves önkéntes tűzoltó egyesület is működik. A falunak jó kapcsolata van Anhauser településsel, amely egy mikrobuszt ajándékozott a tűzoltó egyesületnek.

A XVIII. században jött létre a magyarok lakta Magyarújfalú, később a német családok által lakott Németújfalú. 1940-ben Nagyújfalú néven egyesítették a két települést, amely 1942-ben kapta a Kétújfalú nevet. A falu a térségi központ funkcióit is ellátja, attól függetlenül, hogy a korábban nyolc települést magában foglaló körjegyzőségből 1996. január 1-én kivált Teklafalu és Endrőc, amelyek Teklafalu központtal külön körjegyzőséget hoztak létre. A legtöbb civil szervezet is Kétújfaluban működik, pl.: TIT Szervezet, Baráti Kör, Baráti Kör Ifjúsági Tagozat, Sportegyesület, Horgászegyesület, Katolikus Ifjúsági Kör, Asszonyklub és Díszítőkör, Kétújfalúért és Térségéért Egyesület, Vöröskereszt Alapszervezet és Kábeltévé Alapítvány. Évente négy-öt alkalommal kistérségi tömegsport rendezvényeket tartanak az önkormányzatok, melyek igen népszerűek. A faluban kultúrház és teleház is működik. Tervezik a falu szülőtánc, Konrád Ignác festőművész képinek állandó kiállítását egy emlékházban. A település 1996-ban az ausztriai Eggersdorf nagyközséggel partneri kapcsolatot létesített. Hasonló jó kapcsolat alakult ki Shingo Minamizuka japán történész professzorral, aki a településén folyó gombatermesztést szeretné a térségben meghonosítani. A kistérség alapfokú oktatási központjának szerepét is Kétújfalú tölti be, itt található az óvoda és az általános iskola is, amely összesen ötven főt foglalkoztat. Közülük 3 fő általános iskolai, 11 fő szakmunkás, 9 fő érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, 27 fő pedig felsőfokú végzettségű. Problémát jelent, hogy az új épületszárny megnyitása ellenére is kevés a terem és a gyermekek létszáma folyamatosan nő. Nehezen megoldható a száz százalékos szakos ellátottság is. Itt tanul a

térségben lakó iskoláskorúak közel 100%- a. Egy-két diák Szigetváron vagy más településen folytatja tanulmányait.

Szőrényt először 1396-ban említik írásos források Zeuren néven. A kezdetektől őslakos magyarok éltek itt, elsősorban földművelésből. Református temploma 1817-ben épült. A templomon kívül egy faluház és egy abban kialakított községi könyvtár ad teret a helybeliek közösségi együttléteihez, szabadidős programjaihoz. 1994-ben újjították fel a száznegyven fő befogadóképességű művelődési intézményt. Szőrényben a katolikus egyháznak is szép számmal vannak hívei. A fiatalok sportolási lehetőségeit egy bitumenes sportpálya szolgálja, az önkormányzat kezelésében a falu határában pedig egy félhektáros horgásztó található.

Teklafalut 1838-ban Theklasdorf néven említik először. Ebben az évben Czindery László a terület tulajdonosa dohánykertészeket telepített Tiltvány nevű pusztájára és az új falut Tekla keresztnévű feleségéről nevezte el. A telepesek nagyobb része német nemzetiségű volt. A II. világháború után a németeket kitelepítették és szlovákiai magyarok érkeztek helyükre. A falu 1950-ig Somogy megyéhez tartozott. A falu híres szülötte Melius Juhász Péter. A százhusz fő befogadására alkalmas teklafalui művelődési házban évente három-négy kulturális rendezvényt tartanak. Az önkormányzat egy könyvtárat is működtet. A faluban ezen kívül nőklub és sportegyesület is tevékenykedik. A faluközpontban kecses tornyú, 1993-ban épült katolikus templom áll, melyre joggal büszkék a helybeliek.

Várad neve már az 1332-es pápai tizedjegyzékben is szerepel, igaz akkor még Vorad formában. A falu a török hódoltság korában teljesen elpusztult, 1571-ben csupán két házról van feljegyzés. A XVIII. század elején kezdett újra benépesülni református vallású magyarokkal. Váradon kultúrház és szabadidőközpont kialakítását tervezik, egy községi busszal kirándulásokat szerveznek

Zádoron az Árpád-korban már templom, 1332-ben pedig parókia állt. 1460-ban cseh husziták települtek be, itt létükre a még feltáratlan huszita temető emlékeztet. A falu Zádori Jánosról kapta nevét, aki a XVI. században volt a falu birtokosa. A könyvtárat és a művelődési házat az önkormányzat működteti. A sportolni vágyók a sportpályát vehetik igénybe. A településen az 1980-as években katolikus templom épült, melynek környezetét a közelmúltban tették rendbe. A horgászegyesület a legismertebb helybéli civil szervezet.

A térségben középfokú végzettséggel rendelkezők, illetve a középfokú oktatásban jelenleg résztvevők a környező nagyobb települések, így Szigetvár, Sellye, Barcs, Szentlőrinc, Pécs gimnáziumaiban, szakközépiskoláiban és szakmunkásképző intézményeiben szerezték vagy szerzik bizonyítványukat. Szigetváron az egészségügyi szakközépiskola kivételével az ott korábban működött üzemek határozták meg a szakmunkásképzés struktúráját (élelmiszertartósító, cipőkészítő), így az ilyen végzettséggel rendelkezők aránya magas a térségben. Sellyén mezőgazdasági gépész, mezőgazdasági gépszerelő szakmunkásképző, mezőgazdasági szakközépiskolában, Szentlőrincen mezőgazdasági szakiskolában folyik képzés. Barcson többek között erdészeti és vízügyi szakközépiskola, kereskedelmi, illetve ruhakészítő szakmunkásképző iskola működik.

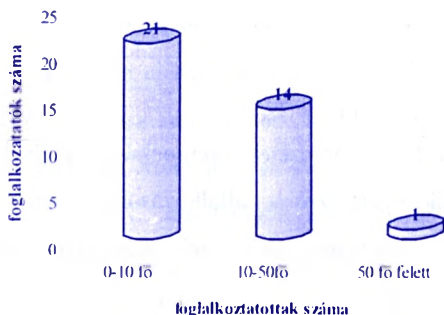
A felsőfokú végzettségűek aránya a térségben alacsony, ők nagyrészt a közoktatásban tevékenykednek. Alacsony számban található egyéb, főleg műszaki, mezőgazdasági felsőfokú végzettségűek is.

IV. 3. Gazdasági erősségek, gyengeségek

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none">- gyors telekommunikációs fejlődés (teleház)- viszonylag könnyű közúton való megközelíthetőség- gazdag kulturális örökség- gazdag vadászterület- sok horgászto- alacsony környezetszennyezetség, a természeti értékek érintetlensége	<ul style="list-style-type: none">- nagyfoglalkoztatók hiánya- tőke és hitellehetőségek korlátozottsága- iskolázottság alacsony foka- közepes és gyenge minőségű, alacsony szinten művelt földterület- fejletlen kommunális infrastruktúra- közlekedési infrastruktúra hiányosságai (ritka busz- és vasútközlekedés, rossz minőségű utak)- a helyi szereplők nem megfelelő együttműködése és az önkormányzatok gazdaságsegítő tevékenységének elégtelensége- piackutatás, marketing hiánya- agrártevékenységek integrációjának hiánya- szolgáltató szektor fejletlensége- a belső és a külső információáramlás hiányosságai, gyenge információs helyzet

IV. 4. A térségben fellelhető kis-, közép- és nagyfoglalkoztatók (10/10-50/50 felett)

A kistérség kis-, közép- és nagyfoglalkoztatói

A diagramból látszik, hogy a legtöbb munkaadó kisfoglalkoztatónak minősül (főleg egyéni és családi vállalkozások). A középfoglalkoztatói körben a volt Tsz maradványain működő vállalkozások és a körjegyzőségek (a hozzájuk tartozó önkormányzatokkal együtt) találhatóak. Az egyetlen nagyfoglalkoztató az kétújfalu iskola és óvoda, ahol az alkalmazottak száma alig haladja meg az ötven főt.

Nemzetgazdasági ágak	Foglalkoztatók száma
Mezőgazdaság	8
Ipar	1
Bányászat	-
Feldolgozóipar	-
Közforgalmi közlekedés	10
Építőipar	1
Kereskedelem, vendéglátás	12
Szállítás	-
Pénzügy, ingatlanforgalom	-
Közhasznú munka	8
Oktatás	1
Egészségügy	2
Egyéb	1

A fenti táblázatban azok a szervezetek szerepelnek, amelyek legalább egy személyt foglalkoztatnak. Ezért azok a vállalkozások, egyéni vállalkozók nem találhatók meg benne, melyek nem rendelkeznek alkalmazottakkal.

IV. 6. A foglalkoztatók tevékenységi területe, foglalkoztatottak száma, lakóhelye

Foglalkoztatók tevékenységi területe	Foglalkoztatottak száma
Mezőgazdaság	144
Ipar	6
Szolgáltató szektor	11
Közigazgatás	24
Oktatás	51

A foglalkoztatottak általában helybeliek. Ez alól jelentős kivétel a kétújfalui általános iskola, ahol az 51 emberből 30 lakik más településen. Természetesen vannak olyan helyben lakók is, akik a kistérségen kívül vállalnak munkát.

IV. 7. Munkáltatók igényei a térség intézményei és a munkavállalók felé

A kistérségben fellelhető munkáltatók a helyi intézményekkel nem állnak állandó, szoros kapcsolatban. A közöttük zajló információáramlás alacsony hatásfokú. Igény van egy integrált információs adatbázisra, amelyből a pályázati és hitellehetőségekről, munkavállalókról, az állami támogatási és egyéb a munkaadókat érdeklő lehetőségekről lehetne tudomást szerezni. Gyakorlatilag ezen információk már most elérhetőek a munkáltatók számára, de beszerzésük sok utánajárással, idővesztéssel és többletköltséggel jár. A helyzet megoldható lenne a tágabb értelemben vett térség intézményeinek (FVM hivatal, TÁKISZ, önkormányzatok, munkaügyi központ és egyéb minisztériumi dekoncentrált szervek) összefogásával kialakított adatbázis segítségével.

Mivel a munkaadói körből hiányoznak a nagyfoglalkoztatók, kevés a középfoglalkoztató, és a kisvállalkozások inkább családtagjaikat alkalmazzák, ezért az ő igényeiken kívül a gazdaság más aktorai – pl.: őstermelők – elvárásait is figyelembe kell venni, akiknek a fentiekhez hasonló kívánalmaik vannak. Egyértelmű igényként merül fel az esélyegyenlőség megteremtése, az anyagi mozgástér bővülése és az önkormányzatok gazdaságsegítő tevékenységének előtérbe kerülése, ami állandó egyeztetésekkel képzelhető el. Most is létezik egy-két önkormányzatnál példaértékű kezdeményezés pl.: a földek és munkagépek kedvezményes bérbeadása.

A munkaerőpiacon jelentős a kínálat, ezt jelzi a magas munkanélküliségi ráta, azonban keresleti oldalon hiányoznak az őket foglalkoztatni képes munkaadók. A jelenlévő munkaadók munkavállalókkal szemben támasztott követelményei nem haladják meg a helyi adottságokat, ami esetleg felmerülhet, mint probléma, az a munkavállalási hajlandóság esetenként alacsony fokú, bár általánosan nem jellemző.

IV. 8. Jövőre néző értékelés, fejlesztési lehetőségek

A gazdasági adottságok alapján világosan látszik, hogy egy elmaradott agrártérségről van szó, ahol a jelenlegi gazdasági folyamatok negatív jövőképet mutatnak. Amennyiben a fentebb leírt tendenciák tovább folytatódnak a lakosság tovább öregszik, mivel a fiatalok munkahely és a megélhetési lehetőség hiányában elhagyják a térséget. Ezek a tendenciák azonban megváltoztathatók, hiszen a meglévő gazdasági erőforrások alapján lehetőség van új fejlődési irány kialakítására.

IV. 8. 1. Az infrastruktúra fejlesztése

IV. 8. 1. 1. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése

A települések közútjai és a térséget más térségekkel összekötő útjai felújításra szorulnak. Az önkormányzatok eddig is több pályázaton nyertek támogatást útépitésre, azonban ezek a beruházások sokban nem járultak hozzá az általános útminőség javulásához. A településeken általában portalanítottak az utak, kevés a bel- és külterületi földutak száma, bár erről megbízható felmérések nem készültek. A busz- és a vasúti járatok számának csökkenése a helyi és a tágabb térségben korábban működő üzemek megszűnésének tudható be. A MÁV régóta tervezi a vasútvonal megszüntetését. A járatszámok növelése közvetlenül ugyan nem indukálja a helyi gazdaság fellendülését, de a megszüntetés és a járatszámok csökkentése mindenképpen hátráltatná az esetleges jövőbeni fejlődést. A járatszámok növelésének és a menetrendek összehangolásának indoka az is, hogy az esetleg a kistérségen kívül munkát vállalni kívánók hiába találnak képzettségüknek megfelelő munkahelyet, ha közlekedési okok miatt nem tudnak időben eljutni a célállomásra (különös tekintettel az olyan nagyfoglalkoztatókra, ahol több műszakban folyik a munka). A három zsákfalu

önkormányzatainak tervei között összekötő utak építése szerepel. Véleményünk szerint ezek megépülése nem feltétlenül szükséges, mert előfordulhat, hogy gazdasági szempontból több hátrányt okoznak, mint amennyi előnyt nyújtanak. Előnyei: a buszközlekedés racionalizálása, a lakosság kényelmi igényeinek kielégítése, jobb megközelíthetőség, stb. Hátrányai: a célforgalom helyett az átmenő-forgalom növekedése, amelynek kialakulásával növekszik a zajártalom, a környezetszennyezettség, a balesetveszély, az útmenti házak állaga romlana. Ezeknek a hátrányoknak a kiküszöböléséhez szükséges anyagi kiadások nagyságrendje meghaladhatja az előnyökből fakadó bevételek nagyságát, és kérdésessé teszi az építkezés hasznosságát.

IV. 8. 1. 2. Falufelújítás

A településeken lévő házak és közvetlen környezetük állapota kielégítő, de jónak nem nevezhető. A faluházak, művelődési házak, általában a közintézmények és templomok felújítása a legtöbb helyen megtörtént és ezek állagának megóvására is ügyelnek az önkormányzatok. Több településen jelenleg is járdaépítés folyik. A lakóházak és az azokhoz tartozó kertek és utcafrontok karbantartásához nem csak anyagi eszközök szükségesek. A lakosok településükhöz fűződő viszonya sajnos tükröződik a fentiek állapotán. Az önkormányzatok igyekeznek megváltoztatni ezt a helyzetet anyagi helyzetükhöz mérten, esetleg közmunkások alkalmazásával, társadalmi munkák szervezésével (pl.: a virágos Kétújfaluért program). Az ilyen kezdeményezések számát növelni kell, mivel az idelátogatók benyomása és a falvakról alkotott képük befolyásolja a turizmus esetleges kialakulását, fejlődését, illetve az esetleges beruházót nem az elhanyagolt környezet riasztja el.

IV. 8. 1. 3. A lakosság ellátottságának javítása

A tervbe vett és eddig megvalósult kommunális beruházások nem csak a lakosság jobb ellátását, de a vállalkozói környezet fejlesztését is szolgálják. A közüzemi szennyvízelvezetés a hulladéktárolás megoldását EU csatlakozásunk esetére támasztott követelmények is indokolják. A gázprogramokban még egyik település sem vett részt, de az önkormányzatok távlati tervei között szerepel az ezekhez való csatlakozás.

IV. 8. 2. A helyi adottságokra épülő mezőgazdaság fejlesztése

A mezőgazdasági fejlesztéseknek a kistérség agroökológiai adottságainak jobb hasznosítására, ésszerű gazdálkodási rendszerek kialakítására kell irányulniuk. Ennek megfelelően az alábbi agrárfejlesztési célterületek értelmezhetők:

- extenzív gazdálkodás olyan területeken, ahol szerény mértékű jövedelemkiegészítő támogatással alacsony eszközigenyű és környezetbarát termelés folytatható;
- családi szükségletre termelő, helyi ellátást javító mezőgazdaság;
- visszavonuló mezőgazdaság a leggyengébb minőségű termőföldeken a területek erdősítése, vagy extenzív gyepeként való hasznosítása;

A növénytermelés szerkezetének korszerűsítése, tájjellegű termékek előállításának növelése:

- táji adottságokhoz igazodó földhasználat;
- termelési szerkezet és ennek megfelelő termeléstecnológia alkalmazása;
- tájjellegű termékek, specifikumok, tájfajták előállítása;
- kedvezőtlen mezőgazdasági adottságú területek erdősítése;
- bogyós gyümölcsűek, gomba, dohány telepítése, termelése ill. gyepesítés.

Az állattalomány, az állati termék előállítás növelése, a minőség javítása:

- a hagyományos szarvasmarha körzetek újjáélesztése;
- a gyepterületeken a hizómarha és juh ágazat fejlesztése, bevezetése;

A kistérségben termelt termékek közös piaci értékesítésének elősegítése.

Az agroökológiai potenciál hasznosítása mellett a mezőgazdaság fejlesztésének további szempontjai:

- agrárstruktúrák optimális léptékének kialakítása;
- a termelők önszerveződésén alapuló elsődleges feldolgozó kapacitások és az ezekhez rendelhető értékesítési szerveződések gazdasági érdekeltségen alapuló ösztönzése;
- agrármarketing és agrárfinanszírozás erősítése;
- az EU növény és állategészségügyi, élelmiszerbiztonsági és egyéb minőségi normáinak való megfelelés;

Lehetőség továbbá a kistérség erdőterületeinek növelése révén az erdőkben és a fávagyokban rejlő távlati környezeti és gazdasági fejlődés megalapozása. A térségben az agrárintegráció célkitűzései között szerepelnie kellene a minőségi, nagyobb feldolgozottsági szintű agrártermékek előállításának. A mezőgazdasági szerkezetváltást támogató szellemi és pénzügyi szolgáltatások viszonylag fejletlenek. A fejlett szolgáltatások jelentős része iránt a térségben nincs fizetőképes kereslet. A helyi gazdasági szereplőknek (főként egyéni gazdálkodók) még megfizethető szolgáltatásokat tudna nyújtani egy innovációs központ. Fontos lenne a termelés-szervezést megvalósítani képes hálózat kiépítése is.

A kistérségben a mezőgazdasági ágazatban megtermelt termékek helyben történő feldolgozása nem megoldott, ezért a jövedelemtermelés alacsony színvonalú. A jövedelemkiáramlás csökkentésének egyik lehetséges módja kis

IV. 8. 4. Információ, szaktanácsadás a vállalkozások számára

A vállalkozások elindítása és sikeres működtetésének feltétele, hogy a vállalkozó megfelelő vállalkozási ismeretekkel és a helyi gazdasági környezetről, piacról minél több naprakész információval rendelkezzen. Különösen fontos, hogy ilyen információk rendelkezésre álljanak azok számára, akik az ún. kényszervállalkozók körébe tartoznak. A vállalkozói kedv azonban olyan érték, amit támogatni kell. Célszerű egy olyan központi egység kialakítása, amely inkubátorházként vagy ahhoz hasonlóan működne és tenné lehetővé a kezdő kisvállalkozások számára az indulást és a működés egyszerűbbé és kevésbé költségessé válását.

IV. 8. 5. A kistérség idegenforgalmának fellendítése

A komplex tájmegőrzés, a turisztikai létesítmények helyének biztosítása, a turisztikai infrastruktúra és kínálat fejlesztése, a családias, hangulatos, nyugodt légkör, a minőségi, személyre szóló szolgáltatások megteremtése elengedhetetlenül szükséges az értékorientált turisták alkotta vendégkör vonzásához, megtartásához. A kistérség idegenforgalmi fejlesztésében alapvetően a falusi és fizetővendéglátó helyek kialakítására kell hangsúlyt fektetni. A szálláshelyek hiánya komoly infrastrukturális korlátot állít a különböző fejlesztési elképzelések elé. Kialakításra várnak azok a turisztikai szolgáltatási csomagok, amelyek az értékorientált turisták igényeinek leginkább megfelelnek. Ugyanilyen fontos az esetleges szolgáltatók szakmai képzése, a nem turisztikai profilú intézmények és vállalkozások társadalmi szerveződésének felkészítése a programszervezésre és lebonyolításra. A településközi együttműködésre alapozott kétirányú információs rendszer felállítása és működtetése, kapcsolódása a megyei és az országos rendszerhez

elengedhetetlen feltétele a turisztikai termékek és szolgáltatások hatékony értékesítésének.

A falusi turizmus az önmagukban kis jelentőségű vonzerők összetett kínálataként értékelhető, így olyan rurális települések, térségek turizmusba való sikeres bekapcsolódását is biztosíthatja, amelyek értékeiket önállóan kínálva nem lennének piacképesek. Ez egyrészt egy önállóan megjelenő termék, másrészt alkotóelemei más termékek – kulturális turizmus, vallási turizmus, ifjúsági turizmus, gasztronómiai turizmus, kerékpáros turizmus, rokonturizmus, hobbyturizmus – kínálati csomagjának is részét képezhetik.

A falusi turizmus kialakulásának fontos feltétele, hogy a felkészülő vállalkozók egy-egy településen nagyobb számban, egymást segítve jelenjenek meg, a helyi vendégfogadó közösség önszerveződésén túl kitapintható legyen a térségi összefogásra való törekvés is.

A természeti adottságokhoz képest a horgász turizmus ma még nem létezik a kistérségben. Ennek oka a fogadási feltételek hiányában, a horgászvizekhez kapcsolódó programcsomagok kialakulatlanságában ill. az értékesítés egész folyamatát felvállaló szervezetek hiányában keresendő. Sajnos nem jelent fő motivációt, sőt kiegészítő tevékenységként sem jelenik meg, holott a kistérség adottságai, horgásztavai ezt kívánatosná tennék. Javasolt lenne önálló programcsomagként való megjelenítése egyéni és családdal, kisebb baráti társasággal utazóknak, a fogadási feltételek és a megközelíthetőség javítása.

A vadászturizmus zárt rendszerben szerveződő és bonyolódó turisztikai termék. Szinte kizárólag önálló termékként fogyasztják, kiegészítő programként más turisztikai termékhez rendkívül ritkán kapcsolódik, illetve a vadászvendégek sem érdeklődnek más programok iránt. A kistérség erdősültsége kedvező természeti feltételt biztosít a vadgazdálkodásnak, a vadászturizmusnak. Az idejáró hazai és külföldi vadászok sajnálatos módon nem veszik igénybe a helyi szolgáltatásokat, mivel azok nem megfelelő színvonalúak, vagy nincs olyan

vállalkozás, amely a magas elvárásoknak megfelelne (pl.: nincs étterem a kistérségben). Indokolt lenne a vadászturizmust, az azt kiszolgáló új egységek létesítésével vonzóbbá tenni.

IV. 8. 6. Egyéb fejlesztési lehetőségek

IV. 8. 6. 1. Pályázati lehetőségek kihasználása

A megfelelő anyagi háttér hiánya miatt az önkormányzatok több pályázati támogatást is igénybe vettek. A pályázatok elkészítéséhez szükség lenne olyan személyre vagy team-re, aki (amely) megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkezik és aki (amely) számára az ehhez szükséges infrastruktúrát (telefon, fax, internet, stb.), információs bázist az önkormányzatok biztosítják. A hatékony működés feltétele, hogy ez a rendszer ne településenként széttagolt formában, hanem kistérségi szinten működjön. Ehhez szükséges, hogy a települések között fokozódjon az együttműködési hajlandóság, ne a partikuláris, széthúzó érdekek határozzák meg az egész kistérség sorsát és térségi programok szüleessenek. Az EU előcsatlakozási programjai és egész támogatási rendszere az ilyen jellegű együttműködések meglétét követeli, nem csak az önkormányzatok, de a helyi társadalom többi szereplője között is.

IV. 8. 6. 2. A tőkehiány csökkentése

A vállalkozások alapításának és eredményes működésének legnagyobb akadálya az esetek többségében a forráshiány. A kereskedelmi bankok hitelfeltételei nem vagy csak nagy kockázattal vállalhatók. A szükséges induló tőke finanszírozására célszerű lenne kistérségi forrásokat létrehozni, elsősorban a takarékszövetkezetek bevonásával olyan konstrukciókat kialakítani, amely képes betölteni a banki finanszírozás terén meglévő űrt. Pályázatokhoz a saját

erő előteremtésében is nagy segítséget jelentenének ezek a kedvezményes hitelkonstrukciók. A mindenkori kormány által régóta ígért jelzáloghitelrendszer nem épült ki. Megoldás lehet erre a problémára olyan kölcsönös kockázatvállaláson alapuló, hosszú-távú hitelkonstrukció kialakítása, amely a térség gazdasági szereplői, az önkormányzatok és a hitelt nyújtó pénzügyi intézet közös vállalkozásainak teremtené meg a pénzügyi hátterét. A hitelek fedezetét az egyes vállalkozásokban résztvevő gazdasági szereplők és az önkormányzatok nyújtják. A fedezet által nem biztosított kockázatban minden szereplő (a pénzügyi intézet is) közösen osztozna.

IV. 8. 6. 3. A kistérség belső és külső kapcsolatainak erősítése

A kistérség hatékony bekapcsolása a térségi, megyei, regionális, országos és nemzetközi gazdasági és társadalmi, kulturális és közigazgatási vérkeringésbe elengedhetetlen ahhoz, hogy megújítsa és megerősítse a helyi társadalmat és ezzel járuljon hozzá e területek lakosságának megtartásához.

A megfelelő kapcsolatok (kistérségen belüli kapcsolatok illetve a szomszédos kistérségekkel, megyei, regionális és országos valamint EU intézményekkel tartott kapcsolatok) és a korrekt, megbízható és gyors információáramlás segítséget nyújthat a társadalmi és gazdasági szempontból elmaradott vidéknek számító kistérség számára az esélyegyenlőség biztosításához és a kedvezőtlen közlekedési kapcsolatok okozta térbeli elzártság feloldásához. Az infrastruktúra fejletlensége, az egyenlőtlen telekommunikációs fejlődés, gyenge érdekartikulációs képesség, a közlekedési peremhelyzet hátrányai okozta helyzetet fokozza a térségben gyengének számító kooperációs készség. A kistérség jövőjének szempontjából meghatározó jelentőségű a térségi belső együttműködés továbbá a helyi identitástudat erősítése, a belső információáramlás felgyorsítása, valamint a kapcsolódás a térségen kívüli

társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatokhoz az információ áramlás felgyorsításával.

Megoldandó feladat a települések közötti gyors kommunikáció technikai feltételeinek biztosítása valamint a kistérségi léptékű gazdasági, társadalmi, kulturális, közigazgatási tevékenységek összehangolása. Stratégiaileg fontos tehát létrehozni a térség összevont információs hálózatát, amely kapcsolódik külső hálózatokhoz. Ennek eszköze lehet a Teleház hálózathoz való csatlakozás (a térségben már van ilyen intézmény), de szükséges és célszerű összevonni és együtt kezelni a kistérség gazdasági, társadalmi, foglalkoztatási, turisztikai információit is.

A térségi együttműködés elképzelhetetlen a helyi kötődés, illetve a térség lakói közötti szolidaritás nélkül, amelyek a közös kultúrán, az ugyanazon életter sajátosságain, illetve az egymás mellett élés szükségszerű követelményein alapszanak. Meg kell teremteni a települési, térségi, megyei, regionális, nemzeti és az európai identitástudatok harmóniáját. Fontos a lakosság településekhez, illetve a térséghez való kötődésének erősítése, a kulturális, kultúrtáji értékek feltárása, ezek és a meglévők megóvása, bemutathatóvá tétele, karbantartása, megismertetése. Ez a közösséghez való tartozás gyökereinek tudatosítását segítik elő. Hasznos lenne a települések címereinek, lehetséges szimbólumainak, jelképeinek népszerűsítése, amelyek a közösséghez való tartozást jelképezik, valamint a maihoz képest több kulturális rendezvény, falunap, közéleti fórum, kiállítás, közös társadalmi munka szervezése, amelyek lehetőséget teremtenek a lakosság és a település vezetői találkozásának és az ismerkedésnek, ezzel csökkentve a negatív hozzáállást a települések és a térség sorsa iránt. A térség társadalmi élete passzívnak mondható, hiszen kevés civil szervezet tevékenykedik különböző területeken, alacsony határfokkal. A szervezetek léte a helyi közéleti aktivitásra is pozitív hatással lehet. Ezért szükséges az új kezdeményezések, új szervezetek létrejöttének támogatása,

illetve a közéleti kapcsolódási pontok kialakítása. Az együttműködés erősítése érdekében a települések közösségi helységeinek rendelkezésre bocsátására van szükség. Ezért azok megfelelő állapotban tartása, működtetése, látogathatóságának biztosítása elengedhetetlen.

A térségi marketingtevékenység fő célja a szervezett, jól átgondolt kommunikáció kidolgozása. Véleményünk szerint ez egy érdekegyeztető, koordinációs feladat, stratégia, melynek célja együttműködésekben alapuló terület- (település) fejlesztés és egy közösen kialakított hosszú távú fejlesztési program kialakítása. A térségmarketing folyamatának első lépéseként a belső és külső környezet átfogó elemzését kell elvégezni, majd a hatékony kommunikáció kialakításának érdekében a célközönséget kell meghatározni.

A térségi marketing fontos eleme a térség egységes arculatának kialakítása. Ennek egyik lehetséges megoldása a térségi védjegy. A védjegy megjelentetése a térségi termékeken és szolgáltatásai mellett, hatékony kommunikációval megtámogatva lehetővé teszi az adott termékek és szolgáltatások könnyebb piaci azonosíthatóságát. Amennyiben a térségi védjegy egyben egy megbízható minőségi színvonalat is garantál (és kell is, hogy garantáljon), elősegítheti a kistérségi termékek hatékony piaci értékesítését. Amennyiben a kistérség lakossága is megismeri saját térsége minőségi termékeit, úgy valószínűleg ez vásárlási döntéseit is befolyásolja, sőt identitástudatát is erősítheti.

A térségi érdekek feltárása, egyeztetése és érvényesítése megköveteli a zökkenőmentes párbeszéd meglétét. A külső kapcsolatok kialakítása és bővítése akkor lehet sikeres, ha egységesen lépnek fel a települések lakói, közéleti-, gazdasági szereplői. Ennek érdekében először a térségi érdekek felkutatására van szükség (igényfelmérés). Az eddig egyes témakörökben meglévő konszenzus megtartása és újabb témakörök egyeztetése érdekében az önkormányzatok és más helyi szereplők nyitottsága elengedhetetlen. Ezt a folyamatos párbeszéd formai kereteinek kialakítása segítheti elő.

A külső kapcsolatok fejlesztése és bővítése érdekében fel kell mérni a már meglévő kapcsolatokat és azok alapjait, illetve az új lehetőségeket. A térség más térségekkel való kapcsolatai is erősítésre szorulnak. Nagy jelentőségű egy olyan kiterjedt kapcsolatrendszer kiépítése és működtetése, amely a döntéshozókkal, finanszírozókkal, megyei, regionális, nemzeti és Európai Unió szervezeteivel, szakértőkkel való folyamatos konzultáció alapján biztosítja, hogy a térség megfelelő képvisellel rendelkezzen a regionális politikában. Ennek hosszú távú célja, hogy a kistérség rendszeres tájékoztatást és útmutatást kapjon település-, terület-, és vidékfejlesztési és egyéb kapcsolódó politikák változásairól, döntési mechanizmusairól, intézményrendszeréről. Ennek eredményeképp a vidékfejlesztésben szerepet játszó pénzügyi alapok vonatkozásában a kistérség visszajelzést kap a tervezés, finanszírozás, végrehajtás előírásairól és gyakorlatáról. Fontos elem a kiegészítő finanszírozási források, így a folyamatosan megnyíló közösségi (európai) programok, pályázatok, illetve pénzügyi konstrukciók feltárása is.

A fent említett kihívásokra megfelelő fórumok és formális képviselő megteremtésével kell reagálni. Ezen kívül ki kell alakítani a térséggel kapcsolatos információk megismertetéséhez szükséges csatornákat, a folyamatos konzultáció kereteit, látogatások és látogatók fogadásának feltételeit.

V. Foglalkoztatási információk

V. 1. A térség foglalkoztatási mutatói, foglalkoztatási lehetőségek

Település	Munkanélküliek száma	Összes munkanélküliből				Gazdaságilag aktív népesség	Munkanélküli ráta (%)
		Megváltozott munkaképességű	Pályakezdők	Tartós munkanélküliek (1 éven túl)	Női munkanélküliek		
Bürös	24	0	0	11	6	51	47,1
Endróc	55	2	1	12	19	177	31,1
Gyöngyösmellék	50	0	2	25	14	143	34,9
Kétújfalu	77	3	1	32	32	293	26,3
Szőrény	9	0	0	7	5	30	30
Várad	16	0	0	11	5	54	29,6
Zádor	54	0	0	13	22	160	33,7
Teklafalu	55	2	0	21	23	140	39,3
Összesen	340	7	4	132	126	1048	32,4

A táblázatból látható, hogy magas a tartósan munkanélküliek száma (az összes munkanélküli 36 %-a), nem sokkal, de magasabb a megyei átlagnál. A női munkanélküliek alacsonyabb aránya is kivehető a táblázatból. A pályakezdő munkanélküliek alacsony száma is pozitívként értékelendő.

A kistérség és a tágabb térség gazdasági visszaesése, a nehéz közlekedési viszonyok miatt, amennyiben ez a tendencia folytatódik, a foglalkoztatási lehetőségek tovább szűkülnek, várható a munkanélküliek számának további növekedése (pl.: a Tekla-Endröci mezőgazdasági vállalkozás esetleges felszámolása miatt). Amennyiben a felvázolt fejlesztési lehetőségek tevékenységként konkretizálódnak, a képzettségi szint és a gazdasági környezet

javul, a térség megtartó képessége erősödik, várható új munkahelyek, vállalkozások kialakulása, a munkanélküliség csökkenése. Ezek főbb területei: mezőgazdaság, feldolgozóipar, kézművesség, turizmus.

V. 2. A munkanélküliség főbb okai a térségben

A térség munkavállalói egy részének képzettsége igazodott a korábban meglévő szigetvári üzemek (konzervgyár, cipőgyár) speciális igényeihez. Az üzemek leépítése következtében megszűntek a munkahelyek, újak sem helyben, sem a térségben nem keletkeztek, így ezek a szakképzettségek piacképtelenné váltak. A mezőgazdasági szférában dolgozók nagy része a TSZ megszűnése következtében veszítette el állását. A maradványokon létrejött vállalkozások tevékenységére a folyamatos leépítés volt a jellemző. Jelenleg az egyik a csődhelyzet szélén áll, jövője bizonytalan. A jelenleg is folyó földeladások következtében potenciális jövedelemforrástól esnek el a gazdálkodók, a kistérségen kívül működő vállalkozások helyben bérbe vett földeken dolgoznak, helyi munkaerőt nem vesznek igénybe.

V. 3. Munkavállalási nehézségek

A lakosság körében végzett kérdőíves felmérés alapján megállapítható, hogy a munkavállalást több körülmény is nehezíti. Ezek közül a jelentősebbek:

- a korábbi nagyfoglalkoztatók megszűnése
- átképzési nehézségek, amelyek a tartós munkanélküliségből származnak
- képzetlen munkavállalók magas száma
- közlekedési nehézségek (több műszakos munkák vállalásának akadálya)
- nincs a képzettségi színhez és struktúrához igazodó munkaadói kínálat

V. 4. A munkára való hajlandóság

A munkanélküliek munkavállalási hajlandósága a kérdőíves felmérés alapján pozitív. Szinte minden megkérdezett munkanélküli szívesen folytatna jövedelemszerző tevékenységet, jellemzően egy foglalkoztatónál. A vállalkozóvá válás nem vonzó a kistérségben, ami a korlátozott lehetőségeknek is betudható. Ugyancsak kicsi azoknak a száma, akik szívesen elköltöznének munkavállalás céljából, ráadásul ennél és az átképzésre vonatkozó kérdésnél a legnagyobb a torzítás valószínűsége.

A munkára való hajlandóság ellen a következő tényezők hatnak:

- életszínvonallal szembeni elvárások csökkenése
- beletörődés
- munka nélküli jövedelemforrások magas kihasználtsága (szociális juttatások)
- a mezőgazdasági piac kiszámíthatatlansága elveszi az östermelők termelési kedvét, inkább csak saját fogyasztásuk fedezésére korlátozódik tevékenységük

V. 5. Helyi intézmények tevékenysége, aktivitása a foglalkoztatáspolitikai terén

Az önkormányzatokon kívül helyben nincsenek olyan intézmények, amelyek a foglalkoztatáspolitikát befolyásolnák. Ezek lehetőségei korlátozottak. Amelyek viszont rendelkezésre állnak, azok megfelelően kihasználta, pl.: közmunka, kedvezményes földbérlet, önkormányzatok, mint megrendelők (szennyvíz - szippantás). A közmunka végzése során sajnos nem hatékonysági szempontok dominálnak, hanem sokszor a jövedelempótló támogatásra való jogosultság megszerzése a cél. A tágabb térségben a szigetvári munkaügyi központ folytat aktív tevékenységet a foglalkoztatáspolitikai terén. A megkérdezett munkanélküliek ismerik az intézményt és szolgáltatásait.

V. 6. Fejlesztési lehetőségek, jövőre néző értékelés

A térség gazdasági szerkezetváltásával (mezőgazdasági üzemek, szigetvári konzervgyár és cipőgyár tönkremenetele, feldolgozó-ipar hanyatlása) párhuzamosan a megszűnő vagy hanyatló ágazatokban foglalkoztatott alkalmazkodó képességének növelését szükséges célként kitűzni, ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a munkaerő szakmai mobilitására, az emberi erőforrás fejlesztésére. Ez a folyamat már a pályaválasztásnál, az iskolarendszerű képzéseknél kezdődik, és a munkapiac új kihívásaihoz rugalmasan alkalmazkodó munkaerő-piaci képzések rendszerében folytatódik, megvalósítva ezáltal az egész életen át tartó tanulást és továbbképzést. Fontos tehát, hogy a tágabb térség iskolarendszere is alkalmazkodjék az új munkaerő-piaci kihívásokhoz, a foglalkoztatást elősegítő képzések, átképzések jól szolgálják a rövidtávú elvárásokat, igényeket, valamint, hogy a kistelepüléseken élők is egyenlő esélyeket kapjanak a tanulás terén.

A gazdasági folyamatokhoz igazodó képzési rendszer fejlesztése, a tanulás támogatása biztosíthatja annak a megfelelően képzett munkaerőnek a meglétét, ami ösztönzőleg hathat a meglévő és kialakuló vállalkozások fejlődésére, illetve új beruházások létrejöttére.

A kistérségben az utóbbi időben a tartós munkanélküliek arányának gyors növekedése figyelhető meg. A munkanélküliségnek tartós munkanélküliséggé történő alakulása az érintettekre erős - gyakran visszafordíthatatlan - hatást gyakorol. A motiválatlan tartós munkanélkülieket, a munkanélküliségük hosszú időtartama alatt a helyzetükbe való beletörődés, munkaerő-piaci passzivitás, a munkakészségük csökkenése jellemzi. Ezzel párhuzamosan a tanulási, képzésben, átképzésben való részvételi hajlandóságuk is alacsonyra válik. Munkába helyezésüket - a fent felsorolt okokon túl - akadályozza az is, hogy a napi rendszeres munkával megszerezhető, minimálbér közeli jövedelem nem

vonzó a számukra. Ennek oka egyrészt, hogy alacsony szinten húzták meg az igényeiket (az alacsonyabb, de biztonságos életszínvonalat nem szívesen cserélik fel a kockázatosabb magasabb életszínvonallal), másrészt a fekete gazdaságból (pl.: horvátországi munkavállalás) egészítik ki a jövedelempótló támogatást vagy a rendszeres szociális járadékot.

Fontos feladat olyan szolgáltatási háló kialakítása, melynek segítségével a tartós munkanélküliség kialakulása megakadályozható, illetve a már tartósan munkanélkülivé vált személy reintegrálható a munkaerőpiacra. A rendelkezésre álló foglalkoztatáspolitikai és szociálpolitikai eszközöket koncentrálni szükséges annak érdekében, hogy támogatott munkahelyen való foglalkoztatás után a tartós munkanélküliek mind nagyobb részét lehessen visszavezetni a munka világába, biztosítva számukra a tartós munkavállalás lehetőségét.

A kistérségben alacsony a pályakezdő munkanélküliek száma, bár a fiatalok nem településükön vállalnak munkát, hanem a kistérségen kívül, ami magas mobilitási hajlandóságuknak tudható be. Ettől függetlenül kiemelt fontosságú feladat a pályakezdő fiatalok részére az első munkavállalás lehetőségének a megteremtése ugyanis az a tény, hogy a pályakezdő fiatalok egy része az iskolarendszerű képzés befejezése után munkanélküliként találkozik először a munka világgal, nemcsak munkaerő-piaci, foglalkoztatáspolitikai problémákat vet fel, hanem társadalmi szinten is érezteti hatását. Amennyiben a fiatalok nem látnak maguk előtt életviteli, szakmai perspektívát, a társadalomba vetett bizalmukat is elveszíthetik, és ezáltal a szociális és gazdasági hátrányok összetett jelentkezésével számolhatunk. Munkanélkülivé válásuk okait egyrészt a nem megalapozott pályaválasztásukban, az iskolarendszerű képzések szakmai struktúrájának meg nem felelésében, másrészt az álláskeresői készségük, képességük, munkaerő-piaci ismeretük hiányában lelhetjük meg. Fontos ok a munkáltatók pályakezdők foglalkoztatásával szembeni fenntartása is. Különösen gondot okoz a szakképzetlen, valamint a nem piacképes

szakképzettséggel rendelkező fiatalok munkába helyezése. A pályakezdő fiatalok képzése, foglalkoztatása a jövő szempontjából igen jelentős erőforrás, ezért támogatásuk elengedhetetlen.

Fontos cél a meglévő, fejlődő vállalkozások foglalkoztatási igényének felmérése után alternatív munkaerő-piaci szolgáltatások bevezetése. Kiemelt szerep jut a térségben a meglévő Teleháznak, illetve egy térségi információs adatbázis létrehozásának, amely segítheti a távoktatás lehetőségének mind hatékonyabb kihasználását a folyamatos humán erőforrás-fejlesztés érdekében.

A képzettségi szint növelése, a vállalkozóvá válás elősegítése, vállalkozói kedv élénkítése további fejlesztési lehetőségként jelenik meg. Ennek módszere lehet szervezett tanácsadói rendszer kialakítása, segítségnyújtás az üzleti tervek és a hitelpályázatok elkészítésében, együttműködve a helyi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel, teleházzal, amelyek intenzív vállalkozói képzések, tanácsadások szükség szerinti, folyamatos biztosításával járulhatnak hozzá az elérendő célhoz.

A gazdasági folyamatokhoz igazodó képzések kialakítása a meglévők figyelembe vételével, a kistérség adottságainak megfelelő speciális képzési programok bevezetése, a meglévők fejlesztése is szükséges.

VI. A térség erősségeinek és gyengeségeinek számbavétele

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none">- Viszonylag jó megközelíthetőség- Telekommunikáció fejlettsége (telefonhálózat, teleház)- Gazdag kulturális örökség- Gazdag vadászterület- Sok horgászto- A környezet érintetlensége- Szakképzett mezőgazdasági munkaerő- Pályakezdő munkanélküliek alacsony száma- Magas munkavállalási kedv	<ul style="list-style-type: none">- Korlátozott tőke- és hitellehetőségek- Nagyfoglalkoztatók hiánya- Alacsony iskolázottság- Közepesen gyenge minőségű termőföld- Kommunális szolgáltatások fejletlensége- Közlekedési infrastruktúra leépülése- Helyi szereplők közötti konfliktusok, a közösségi összetartás hiánya- Piackutatás, marketing hiánya- Gazdasági szervezetlenség- Elégtelen információs helyzet- Fejletlen szolgáltató szektor- Szakképzettek piacképtelen képzettsége- Turizmus hiánya- Előregedő települések- Magas munkanélküliségi ráta- Tartós munkanélküliek magas száma

VII. A térség fejlesztési lehetőségei

VII. 1. Az infrastruktúra fejlesztése

- közlekedési kapcsolatok fejlesztése
- falufelújítás
- a lakosság ellátottságának javítása

VII. 2. Humán erőforrás fejlesztése

- a foglalkoztatottsági helyzet javítása
- a meglévő, fejlődő vállalkozások foglalkoztatási igényeinek felmérése - alternatív munkaerő piaci szolgáltatások bevezetése
- a vállalkozóvá válás elősegítése, vállalkozói kedv élénkítése a kistérségben
- szaktanácsadás; szolgáltatások bevezetése, fejlesztése a kistérség gazdaságának élénkítése érdekében

VII. 3. A képzettségi szint növelése

- a gazdasági folyamatokhoz igazodó képzések kialakítása
- a kistérség adottságainak megfelelő speciális képzési programok bevezetése, különös tekintettel a mezőgazdaságra és az idegenforgalomra

VII. 4. A kistérség kétirányú kapcsolatainak javítása (belső együttműködés - közigazgatási, gazdasági, civil szféra, lakosság) külső kapcsolatok és kétirányú információáramlás fejlesztése:

- a kistérség belső együttműködésének és a térség információáramlásának javítása

- a kistérség szereplőinek (közigazgatási, gazdasági, civil szféra, lakosság) információs helyzetének javítása.
- a helyi, kistérségi identitástudat erősítése
- a térségi belső együttműködés erősítése, meglévő civil szervezetek működésének segítése, fejlesztése, a kistérségi civil szerveződések létrejöttének segítése
- térségi marketing fejlesztése
- kommunikációs stratégia kidolgozása
- a térség egységes arculatának kialakítása - térségi védjegy
- a kistérség külső kapcsolatainak javítása
- a kistérség érdekartikulációs képességének erősítés - Térségen kívüli képviselet kialakítása
- nemzetközi kapcsolatok kialakítása szélesítése, felkészülés az EU csatlakozásra, csatlakozás utáni feladatok EU csatlakozáshoz kapcsolódó információk átadása, kapcsolódás EU programokhoz

VII. 5. Helyi adottságokra épülő mezőgazdaság fejlesztés

- meglévő mezőgazdaság helyzetének javítása
- termelői infrastruktúra javítása/fejlesztése
- a mezőgazdasági integráció bővítése a kistérségben - termékpályás termelés-szervezés, piackutatás, integráció
- EU szabványoknak megfelelő környezetvédelmi és egészségügyi feltételek biztosítása a kistérségben
- a helyi feldolgozás feltételeinek megteremtése
- erdőgazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése
- a mezőgazdaság és vidék összehangolt fejlesztése a biotermelési ágazatban

- a térség ökológiai adottságainak megfelelő speciális növénykultúrák fejlesztése - szántóföldi bio-növénytermesztés, biokertészeti termesztésfejlesztés
- hagyományos állattenyésztési ágazatok (tej-, hústermelés) fejlesztése
- gyepgazdálkodás és táji adottságoknak megfelelő állattenyésztési hasznosítás fejlesztése
- bioültetvény fejlesztése és termékfeldolgozás

VII. 6. Turisztikai szolgáltatások kialakítása, idegenforgalmi beruházások támogatása

- idegenforgalmi beruházások, szálláshelyek létesítése, kiszolgáló egységek kialakítása
- idegenforgalmi marketingtevékenység kialakítása
- turisztikai termékcsaládok bevezetése
- szelíd turizmus (falusi, ökoturizmus), kulturális-, rendezvényturizmus, horgász- és vadászturizmus fejlesztése

VIII. Lehetséges foglalkoztatási programok ötleteinek bemutatása, melyek a térség foglalkoztatási, népesség megtartási helyzetét javíthatja

A megyei munkaügyi központ együttműködésével és a tárgyi, fizikai feltételek biztosításával megvalósítható a helyszínen: az állasközvetítés, álláskereső tréningek nyújtása, munkaerő-piaci információk nyújtása (pályázati, támogatási lehetőségek).

Előre lépés lehet a szaktanácsadás, és egyéb szolgáltatások bevezetése, fejlesztése a kistérség gazdaságának élénkítése érdekében. Ilyen szolgáltatás lehet a pályaválasztás és pályamódosítás rendszerének fejlesztése a kistérségi

információs adatbázisokba történő kihelyezésével, az e területeken dolgozó szervezetek együttműködésével, új módszerek bevezetésével, a Foglalkoztatási Információs Tanácsadás feltételeinek megteremtésével. A munkaerő-piaci képzések esetében mind jobban törekedni kell a kistérségi központ, mint képzési helyszínek szerepének erősítésére.

További lehetőségek:

- A pályaaorientációt, pályakorrekciót megalapozó tanácsadás jellegű szolgáltatások, a különböző készségfejlesztő tréningek rendszeres szervezése a térségben.
- A tágabb értelemben vett térségben (Szigetvár, Sellye, Barcs, Szentlőrinc) meglévő szakiskolákra támaszkodva a lakosság szakképzettségi szintjének növelése: mezőgazdasági képzések, a helyi, ill. a környék munkaerőpiaci igényének megfelelő kihelyezett szakképzési programok szervezése (pl.: gyógynövénytermesztő, kézműves szakmák, stb.). Ezek a programok az amúgy is alapfokú oktatási központnak számító Kétújfalun helyben is megvalósíthatók, hiszen az iskola és a teleház megfelelő infrastrukturális háttérrel tudna biztosítani a képzéseknek.
- Falusi turizmus fejlesztése
- Álláskereső tréningek szervezése
- Távoktatás - szakképesítést nyújtó távoktatási programok biztosítása
- Minőségbiztosítás, az EU csatlakozással együtt járó változások közvetítése
- A helyi önkormányzatok működését segítő speciális képzési programok
- Modul rendszerű, a szakképesítés megszerzését támogató, előkészítő felzárkóztatási, előkészítő speciális képzések

IX. Az erőforrástérkép felhasználásának, terjesztésének tervei, ötletei, megvalósításának módja

Az elkészült erőforrástérkép alapja lehet egy egységes térségfejlesztési koncepciónak és egy stratégiai program megírásának, ezen kívül fontos információkat tartalmaz az esetlegesen itt befektetni kívánó vállalkozók számára.

A kiadvány terjesztésében meghatározó szerepet játszhatnak maguk az érintett önkormányzatok, de rajtuk kívül el kell juttatni a vállalkozási központokhoz, kamarákhoz, információs központokba, minisztériumokhoz, stb.

kor	nem		életkor						etnikum		képzés						hol szerzte iskolarendelvényen	munkaviszonyban áll?								
	fi	nő	20 alatt	21-25	26-35	35-45	46-55	56-60	60 felett	nem	igen	hatvány	8 ált.-nál ke B ált.	szakmunkásképzés	érettesszak	képzés			technikai	szakiskola	egyetem					
-20	9	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	6	2	1	0	0	0	0	5	0	1	6		
21-25	13	0	0	13	0	0	0	0	0	8	3	1	0	5	5	0	1	2	0	0	8	0	7	6		
26-35	35	0	0	0	35	0	0	0	0	25	5	2	3	10	16	0	2	0	4	0	23	4	15	20		
35-45	29	0	0	0	0	29	0	0	0	15	7	2	1	7	18	1	0	1	1	0	21	6	11	18		
46-55	18	0	0	0	0	0	18	0	0	17	1	0	0	3	8	1	2	1	1	1	14	1	7	11		
56-60	4	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	2	0	2	2		
60 felett	9	0	0	0	0	0	0	0	9	6	0	0	4	3	0	0	0	0	0	2	2	0	0	9		
18																										
NÖK																										
20 alatt	12	0	0	0	0	0	0	0	0	7	1	0	1	4	5	0	2	0	0	0	7	2	4	8		
21-25	23	0	23	0	0	0	0	0	0	12	3	1	3	6	7	4	3	0	0	0	14	3	11	12		
26-35	31	0	0	31	0	0	0	0	0	20	3	1	2	8	7	3	7	0	4	0	20	3	12	19		
36-45	29	0	0	0	29	0	0	0	0	13	6	5	6	9	9	2	0	1	0	2	12	3	11	18		
46-55	18	0	0	0	0	0	18	0	0	15	1	1	2	8	5	1	0	0	1	1	6	3	9	9		
56-60	5	0	0	0	0	0	0	5	0	4	1	0	2	3	0	0	0	0	0	0	6	3	0	5		
60 felett	8	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0	0	2	4	1	0	1	0	0	2	2	0	0	8		
46	1																									
49	1																									

összetevői								civil sz.-t ismer				tag-e		resztvenne-e	
mn járadék	jöv pótl	családi p.	járvasági	gyerekt.	özvegyi	egyéb	gyerm. v.	igen	nem	igen	nem	igen	nem		
2	1	7	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		
1	2	8	0	0	0	3	0	1	0	0	1	0	1		
6	9	16	0	0	0	6	0	1	0	0	1	1	0		
2	6	13	0	1	0	4	1	1	1	1	1	2	0		
2	0	4	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0		
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0		
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2	0	5	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0		
2	7	15	0	0	0	3	2	1	0	0	1	1	0		
1	5	20	0	1	0	6	1	0	0	0	0	0	0		
4	4	13	2	1	1	3	1	0	0	0	0	0	0		
3	1	4	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		
0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0		
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
		1													
		1													

Baranya megye településeinek erőforrástérképei és készítői
(A sorozatban megjelent kiadványok)

1. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (1)

"Alapítvány Alsómocsoládért" 7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 71.
Tel.: 72/451-748
(Alsómocsolád, Mágocs, Mekényes, Nagyhajmás települések
erőforrástérképe)

2. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (2)

"Tóvidék Egyesület" 7678 Abaliget Kossuth u. 80. Tel: 72/498-785
(Abaliget, Bodolyabér, Magyarhertelend, Orfű települések
erőforrástérképe)

3. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (3)

"Istenkúti Közösségért Egyesület" 7635 Pécs, Középdaindoli u. 88
Tel.: 72/ 250-515
(Pécs-Istenkút településrész erőforrástérképe)

4. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (4)

"Ormánság Fejlesztő Társulás" 7960 Sellye, Batthyány u. 14.
Tel.: 73/480-006
(Besence, Bogdása, Csányoszró, Drávafok, Drávaiványi,
Drávasztára, Kákics, Markóc, Marócsa, Nagycsány, Okorág,
Sellye, Sósvertike települések erőforrástérképe)

5. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (5)

"Dél-Zselici Települések Szövetsége" 7932 Mozsgó, Batthyány u.
13/D, Tel.: 73/413- 075
(Magyarlukafa, Somogyhárshágy, Vásárosbérc települések
erőforrástérképe)

6. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (6)

"Környezetvédelmi és Közösségi Értékadó Egyesület" 7663 Máriakéménd,
Rákóczi u. 19. Tel.: 69/353-191
(Erzsébet, Fazekasboda, Feked Kátoly, Kékesd, Máriakéménd,
Szellő települések erőforrástérképe)

7. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (7)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Timár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Cun, Drávapiski, Hirics, Kémes, Kórós, Luzsok, Páprád, Vejeti települések erőforrástérképe)

8. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (8)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Timár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Bakonya, Bicsérd, Boda, Cserkút, Kövágóttós, Zók települések erőforrástérképe)

9. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (9)

"Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület" 7900 Szigetvár, Basa u. 19.

Tel.: 73/310-625

(Szigetvár település erőforrástérképe)

10. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (10)

"Egészségesebb Gyermekéért Alapítvány" 7900 Szigetvár,

József A. u. 69.

(Boldogasszonyfa, Szentlászló települések erőforrástérképe)

11. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (11)

"Drávamenti Települések Fejlődését Segítő Egyesület" 7838 Vajszló,

Zrínyi M. u. 49., Tel.: 73/ 327-121

(Drávacsepely, Drávaszerdahely, Ipacsfa, Kovácshida települések erőforrástérképe)

12. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (12)

"Villány-Siklósi Borút Egyesület" 7800 Siklós, Kossuth tér 1.

Tel.: 72/352-746

(Harkány, Siklós-Máriagyüd, Nagytótfalu, Kistótfalu, Kisharsány, Nagyarsány Villány, Villánykövesd, Palkonya, Vokány települések erőforrástérképe)

13. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (13)

"Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Baranya Megyei Szervezete" 7626 Pécs, Búza tér 6/b, Tel.: 72/ 210-803
(Bürüs, Endrőc, Gyöngyösmellék, Kétújfalú, Szörény, Teklafalu, Zádor települések erőforrástérképe)

14. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (14)

"Komló és Térsége Fejlesztési Kht." 7300 Komló, Pécsi u. 1.,
Tel.: 72/ 482-131
(Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Hosszúhetény, Kárász, Köblény, Magyaregregy, Máza, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tófü, Vékény, Liget, Magyarszék, Mánfa, Mecsekpölöske, Bodolyabér, Magyarhertelend, Komló települések erőforrástérképe)

15. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (15)

"Bükkösd Község Szolgáltató Kht. Bükkösdí Teleház" 7628 Bükkösd,
Kossuth u. 48. Tel.: 73/378-504
(Bükkösd, Cserdi, Dinnyeberki, Helesfa települések erőforrástérképe)

202408

Baranya Megyei Munkaügyi Központ,

7621 Pécs, Király u. 46. Tel.: 506-800 FAX: 506-804

E-mail: bmmk@bmmk.hu

Internet cím: <http://www.bmmk.hu>

